

แนวทางตอบคำถามที่พบบ่อย

งานทะเบียนทั่วไป

- ๑. ถาม** นาย ก. ได้จดทะเบียนสมรสกับแฟนคนแรกแล้ว ต่อมานาย ก. ได้มาจดทะเบียนสมรสกับแฟนคนที่สอง ซึ่งเป็นทะเบียนสมรสชอบ แต่หลังจากนั้นก็ได้มาจดทะเบียนหย่ากับแฟนคนแรก ถามว่าทะเบียนสมรสชอบจะมีผลอย่างไรบ้าง และถ้านาย ก. จะจดทะเบียนสมรสใหม่จะได้หรือไม่
- ตอบ** การสมรสที่ฝ่าฝืนเงื่อนไขตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๔๕๒ ซึ่งบัญญัติไว้ว่าการสมรสที่ฝ่าฝืนมาตรา ๑๔๔๙ มาตรา ๑๔๕๐ มาตรา ๑๔๕๐ และมาตรา ๑๔๕๘ กรณีมีการสมรสชอบ แม้วคู่สมรสคนแรกถึงแก่ความตาย หรือหย่าขาดจากกันแล้ว ก็ไม่สมรสคนที่สองกลับกลายมาเป็นคู่สมรสที่ชอบด้วยกฎหมายได้ เช่น ชายจดทะเบียนสมรสกับภรรยา ๒ คน ต่อมาชายหย่ากับภริยากคนแรก การสมรสระหว่างชายกับภริยากคนที่สองยังคงเป็นโมฆะอยู่เช่นเดิม หรือชายจดทะเบียนสมรสกับภริยาก ๒ คน ต่อมาภริยากคนแรกตาย การสมรสระหว่างชายกับภริยากคนที่สองยังคงเป็นโมฆะอยู่เช่นเดิม หกชายจดทะเบียนใหม่กับภริยากคนที่สาม การสมรสกับภริยากคนที่สามดังกล่าวมีผลสมบูรณ์ตามกฎหมาย
- ๒. ถาม** การจดทะเบียนสมรสซ้ำกับตนเดิม ใบสำคัญการสมรสครั้งแรกยังคงสมบูรณ์อยู่หรือไม่ ถ้าจะหย่า จะใช้ใบสำคัญการสมรสครั้งไหน จึงจะสมบูรณ์ตามกฎหมาย
- ตอบ** การที่คู่สมรสเดิมมาจดทะเบียนสมรสซ้ำไม่ทำให้การสมรสครั้งแรกสิ้นสุดลง การจดทะเบียนสมรสครั้งที่สองจึงไม่มีผลตามกฎหมายกรณีผู้จดทะเบียนสมรสซ้ำ ประสงค์จะจดทะเบียนหย่า หากนำใบสำคัญการสมรสครั้งที่ ๒ (ซึ่งไม่มีผลตามกฎหมาย) มาแสดงก็ตาม ย่อมทำให้การสมรสของบุคคลทั้งสองสิ้นสุดลง เนื่องจากการนำใบสำคัญการสมรสมาแสดงเป็นเพียงวิธีการปฏิบัติงานเท่านั้น
- ๓. ถาม** การหย่า คู่กรณีไม่ได้คุยตกลงกันก่อนที่จะมาหย่า จะหย่าได้หรือไม่ หากได้จะต้องดำเนินการอย่างไร
- ตอบ** การหย่านั้นจะทำได้แต่ด้วยความยินยอมของทั้งสองฝ่าย หากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ยินยอมหรือตกลงกันไม่ได้ก็ต้องหย่าโดยคำพิพากษาของศาล ซึ่งการหย่าด้วยความยินยอมต้องทำเป็นหนังสือและมีพยานลงลายมือชื่ออย่างน้อยสองคนตามนัย ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๑๔ ดังนั้น หากคู่หย่าประสงค์ที่จะหย่าขาดจากกันด้วยความยินยอม หากนายทะเบียนตรวจสอบหนังสือสัญญาหย่า และมีพยานลงลายมือชื่ออย่างน้อยสองคนครบถ้วนถูกต้องแล้ว มแสดงตนนายทะเบียน นายทะเบียนก็สามารถดำเนินการหย่าให้ได้

๔.ถาม นาย บ. จดทะเบียนรัฐ นาย จ.เป็นบุตรบุญธรรม และ นาย จ ได้แก้ไขชื่อสกุลเป็นชื่อสกุลเดียวกับ นาย บ, ตามบิดาบุญธรรม กรณีดังนี้บุตรทุกคนของ นาย จ. จะขอแก้ไขชื่อสกุลตามบิดาได้หรือไม่ และจะต้องขออนุญาตต่อ นาย บ. หรือไม่

ตอบ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ มาตรา ๕๖๑ บัญญัติในวรรคแรกว่า"บุตรมีสิทธิใช้ชื่อสกุลของบิด" กรณีนี้บุตรทุกคนของ นาย จ. จึงมีสิทธิที่จะใช้ชื่อสกุลตามบิดาได้ โดยไม่จำเป็นต้องขออนุญาตจาก นาย บ. ก่อน

๕. ถาม การดำเนินกรจดทะเบียนการหย่าโดยใช้คำพิพากษาของศาลเยาวชนและครอบครัว ซึ่งได้พิพากษาให้คดีเป็นอันเสร็จเด็ดขาดไปตามสัญญาประนีประนอมยอมความ คดีถึงที่สุดแล้ว โจทก์และจำเลยตกลงหย่าขาดจากกันโดยตกลงไปจดทะเบียนหย่าให้เสร็จสิ้นภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันทำสัญญานี้ หากฝ่ายใดเพิกเฉยขอถือเอาคำพิพากษาแทนการแสดงเจตนา จะสามารถมอบอำนาจให้บุคคลอื่น นำสำเนาคำพิพากษานั้นไปดำเนินการจดทะเบียนหย่าได้หรือไม่

ตอบ ผู้ประสงค์จะจดทะเบียนการหย่าต้องยื่นคำร้องตามแบบ คร.๑ ต่อนายทะเบียนและต้องลงลายมือชื่อในทะเบียนการหย่า (ดร.๖) ต่อหน้านายทะเบียนและพยาน ตามกฎหมายและระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ ๒๕๔๑ การขอจดทะเบียนการหย่าเป็นเรื่องที่ผู้ร้องต้องดำเนินการด้วยตนเอง ไม่อาจมอบอำนาจให้บุคคลอื่นลงลายมือชื่อในทะเบียนการหย่า (ดร.๖) แทนได้ แต่สามารถมอบอำนาจให้บุคคลอื่นนำสำเนาคำพิพากษานั้นไปยื่นฟ้องว่าถูกต้องแล้วยื่นต่อนายทะเบียนเพื่อให้นายทะเบียนบันทึกการหย่าโดยคำพิพากษาไว้ในทะเบียนตามมาตรา ๑๖ แห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๗๘ ได้

๖.ถาม การจดทะเบียนการหย่าโดยแสดงเอกสารคำพิพากษาของศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ซึ่งพิพากษาให้โจทก์ (ฝ่ายหญิง) กับ จำเลย (ฝ่ายชาย) หย่าขาดจากกัน โดยไม่มีหนังสือรับรองคดีถึงที่สุด เพราะโจทก์ยื่นอุทธรณ์คดีไว้ แต่จำเลยได้โจทก์ได้อุทธรณ์ในประเด็นอื่น มีได้อุทธรณ์ในประเด็นการหย่า นายทะเบียนสามารถจดทะเบียนการหย่าให้ได้หรือไม่

ตอบ การจดทะเบียนการหย่าตามคำพิพากษานั้น คำพิพากษาที่นำมาเป็นหลักฐานต้องเป็นสำเนาคำพิพากษานั้นถึงที่สุด และมีคำรับรองถูกต้องมาแสดง แต่คำพิพากษาที่จำเลยนำมาแสดงซึ่งได้พิพากษาให้จำเลยกับโจทก์ หย่าขาดจากกัน โจทก์ยังมีการอุทธรณ์คดีอยู่ จึงถือว่าคดียังไม่ถึงที่สุด นายทะเบียนไม่สามารถจดทะเบียนการหย่าให้ได้

๗. **ถาม** หม่อมหลวง ก ได้จดทะเบียนรับ ด.ญ แดง ซึ่งเป็นบุคคลสามัญเป็นบุตรบุญธรรม ต่อมาหม่อมหลวง ก ยื่นคำร้องขอเปลี่ยนชื่อสกุลของ ด.ญ แดง ให้ใช้ชื่อสกุลของตน ซึ่งมีคำ "ณ อยุธยา" ต่อท้าย ได้หรือไม่ หากใช้ได้จะใช้ชื่อสกุลอย่างเดียว หรือทั้งชื่อสกุลและมี "ณ อยุธยา" ต่อท้ายด้วย

ตอบ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ม ๑๕๘๖ และ ๑๓๓ ให้บุตรบุญธรรมมีสิทธิใช้ชื่อสกุลของบิดาได้ แต่การใช้ชื่อสกุลนั้นต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ ๒๕๐๕ และพระราชบัญญัติฉบับนี้มีได้ยกเลิกประกาศเพิ่มเครื่องหมายนามสกุลสำหรับราชตระกูล ลงวันที่ ๑ ม.ค. ๒๔๕๘ ซึ่งห้ามผู้ที่มีได้สืบสายราชตระกูลใช้คำ "ณ กรุงเทพ" (ภายหลังเปลี่ยนเป็น "ณ อยุธยา") เป็นนามสกุล หรือต่อท้ายนามสกุล และบุตรบุญธรรมที่มีได้เป็นผู้สืบสายราชตระกูล จะใช้ชื่อสกุลของผู้สืบสายราชตระกูลไม่ได้ เว้นแต่ผู้ที่ได้รับพระราชทานพระบรมราชาอนุญาตพิเศษให้ใช้นามสกุลสำหรับราชตระกูลได้ ด.ญแดง จึงยังไม่มีสิทธิใช้ชื่อสกุลของหม่อมหลวง ก ผู้เป็นบิดา เว้นแต่จะได้รับพระบรมราชาอนุญาตให้ ด.ญแดง ใช้ชื่อสกุลของหม่อมหลวง กได้ แต่จะใช้ "ณ อยุธยา" ต่อท้ายชื่อสกุลไม่ได้

๘. **ถาม** การขอแก้ไขชื่อสกุลของบุตรผู้เยาว์ จากชื่อสกุลของบิดาไปใช้ชื่อสกุลของมารดา โดยบิดาและมารดาขาดจากกัน บุตรอยู่ในความปกครองของมารดา หากบิดาคัดค้านไม่ให้ความยินยอมจะใช้ชื่อสกุลของมารดาได้หรือไม่

ตอบ การขอแก้ไขชื่อสกุลของบุตรผู้เยาว์จากชื่อสกุลของบิดาไปใช้ชื่อสกุลของมารดา ต้องได้รับความยินยอมจากบิดาที่ชอบด้วยกฎหมายของบุตรก่อน กรณีไม่สามารถติดต่อบิดาเด็กมาให้ความยินยอมได้ให้นายทะเบียนท้องที่บันทึกปากคำเหตุดังกล่าวไว้และดำเนินการตามหนังสือสั่งการกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๔๐๒/ว ๑๓๐๓) ลงวันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๒๗ โดยให้เป็นดุลยพินิจของนายทะเบียนท้องที่ที่จะพิจารณา หากบิดาที่ชอบด้วยกฎหมายคัดค้านก็ไม่สามารถอนุญาตให้แก้ไขได้ แต่หากนายทะเบียนท้องที่ได้อนุญาตให้แก้ไขแล้ว ต่อมาได้มีการคัดค้าน ในกรณีนี้ไม่ถือเป็นการคัดค้าน การคัดค้านต้องคัดค้านก่อนการอนุญาตให้แก้ไข

๙. **ถาม** ถ้าฝ่ายหญิงเป็นราชสกุล สมรสกับฝ่ายชาย ที่ไม่ได้เป็นราชินิกุล บุตรมีสิทธิใช้ "ณ อยุธยา" ต่อท้ายราชสกุลมารดาหรือไม่

ตอบ ตามราชประเพณีปฏิบัติ การสืบเชื้อสายราชสกุลจะถือตามฝ่ายชาย (บิดา) ที่เป็นราชินิกุลเท่านั้น หากฝ่ายหญิง (มารดา) เป็นราชินิกุลโดยฝ่ายชาย (บิดา) ไม่ได้เป็นราชินิกุลแล้ว บุตรจะไม่ถือว่าเป็นผู้สืบสายราชตระกูล บุตรนำราชสกุลของมารดามาใช้ได้ แต่ไม่มีสิทธิใช้ "ณ อยุธยา" ต่อท้ายราชสกุล

๑๐. **ถาม** สตรีสามัญซึ่งสมรสกับผู้ที่สืบสายจกราชสกุลจะใช้สร้อย "ณ อยุธยา" ต่อท้ายนามสกุลด้วยหรือไม่

ตอบ สตรีสามัญซึ่งสมรสกับผู้ที่สืบสายจกราชสกุลจะต้องใช้สร้อย "ณ อยุธยา" ต่อท้ายนามสกุลด้วย โดยการใส่สร้อย "ณ อยุธยา" ต่อท้ายนามสกุลนั้น ใช้สำหรับผู้ที่สืบเชื้อสายจกราชสกุลฝ่ายชายเท่านั้น